

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Wilsonov odgovor Nemčiji.

Nemčija mora kapitulirati.

Haag, 24. oktobra. (Kor. urad.)

»Hollands Nieuws Bureau« poroča iz Washingtona:

Zunanji urad v Washingtonu je odgovoril tako-le:

Državno tajništvo za zunanje zadeve poslovdju Švice, ki zastopa nemške interese v Zedinjenih državah:

Zunanji urad, 23. oktobra 1918.

Gospod!

Z ozirom na sporočilo nemške vlade z dne 20. oktobra, ki ste mi je izročili, mi je čast sporočiti Vam, da mi je predsednik naročil, da naj odgovorim tole:

Ker je dobil predsednik Zedinjenih držav svečano in jasno izjavo nemške vlade, da brez pridržka sprejema mirovne pogoje, ki so izrečeni v njegovem sporočilu z dne 8. januarja 1918 kongresu Zedinjenih držav, ter temelje ureditve, ki so bili določeni v sledečih sporočilih, zlasti v sporočilu 27. septembra, in ker želi nemška vlada razgovoriti se glede uvodnih korakov za uporabo ali izvedbo teh načel ter nje želja in nje namen ne izhaja s strani onih, ki so do sedaj diktirali politiko Nemčije in vodili to vojno v imenu Nemčije, marveč, ker je to storila vlada, ki zastopa večino državnega zbora in govori za večino nemškega naroda; ker je dobil predsednik nadalje tudi obljubo nemške vlade, da se bodo upoštevali zakoni civiliziranega sveta tako na morju, kakor na kopnem in v zraku nasproti bojnim silam nasprotnikov, čuti predsednik, da ne more nadalje odklanjati, da ne bi stopil z vladami z vlado Zedinjenih držav zvezanih sovražnikov v stik zaradi vprašanja premirja. Predsednik pa čuti, da je dolžan iznova izjaviti, da bi moglo biti edino primrje, katero predlagati bi se čutil upravičenega, samo tako premirje, ki bi pustilo Zedinjene države in z njimi zvezane države v položaju, da morejo dati pogodbam, ki bi se mogle skleniti, ono silo, da bi onemogočile s strani Nemčije obnovitev sovražnosti. Predsednik je vsled tega sporočil izmeno not s sedanjimi nemškimi oblastni vladam, s katerimi je vlada Zedinjenih držav kot sobojevnica zvezana, ter jim predlagal, da naj, če morejo te izjave ob navedenih pogojih in na navedenih temeljih dovesti do miru, povabijo svoje vojaške svetovalce in vojaške svetovalce Zedinjenih držav, da predložijo skupaj z vladami, zvezanimi proti Nemčiji, potrebne pogoje nemškega premirja, ki bi popolnoma zavarovalo razmere dotičnih narodov in zajamčilo in uveljavilo zaveznikiškim vladam neomejeno pravico za zagotovitev podrobnosti miru, s katerimi se je nemška vlada izjavila za zadovoljno, — seveda pod pogojem, da te vlade smatrajo premirje za mogoče. Sprejetje takega premirja s strani Nemčije bo tvorilo najboljši in konkretni dokaz nedvoumnega sprejetja pogojev in temeljev miru s strani Nemčije, iz katerih izvira nemška akcija.

Predsednik čuti, da bi sam ne bil popolnoma odkrit, če ne bi naglašal, in sicer čim bolj odkritosrčno, iz katerih vzrokov je treba zahtevati izrednih zagotovil. Kakor se zdi, da je pomembna in važna ustavna izprememba v Nemčiji, ki jo izreka državni tajnik za zunanje zadeve v svoji noti, se zdi vendar, da program vlade, ki je nemškemu narodu odgovorna, da sedaj še ni bil popolnoma označen ali pa da še ni nobene garancije, oziroma se ne upošteva nobena garancija, ki bi jamčila, da bodo temeljna načela in njih izvedbe, glede katerih je bil dosežen sporazum, tudi trajna. Tudi ni

popolnoma jasno, ali je bilo zadeto jedro sedanjih težkoč. Mogoče je, da se bodo bodoče vojne postavile pod kontrolo. Jasno je, da nemški narod nima nobenega sredstva, da bi ukazal, da se morajo podvreči volji nemškega naroda, in da je moč pruskega kralja, kontrolirati politiko države, še neomajana, ter da je odločujoči militarizem še vedno v rokah onih, ki so bili do sedaj gospodarji Nemčije.

Čuteč, da je ves svet sedaj odvisen od tega, da se govori jasno in da je odvisen tudi od tega, da se zahteva iskreno in naravnost, smatra predsednik, da je njegova dolžnost povedati, ne da bi količjak poizkušal omiliti, — kar se glasi ostro — da narodi sveta ne morejo imeti zaupanja do besed tistih, ki so doslej bili gospodarji nemške politike, in da mora še enkrat poudariti, da se vlada Zedinjenih držav ob sklepanju miru in ob poskusu popraviti neskončna žaljenja in krivice te vojne, ne more pogajati z nobenimi drugimi zastopniki nemškega naroda nego s tistimi, ki kot resnični gospodarji Nemčije nudijo varnost za ustavno ravnanje. Ko bi se namreč morali pogajati z vojaškimi gospodarji in z monarhistično avtoriteto, katero Nemčija sedaj ima, ali če bi le bilo pričakovati, da bomo z le temi imeli opraviti pozneje, ko se bomo pogajali v mednarodnih obveznostih nemške države, Nemčija ne sme zahtevati miru, temveč se mora udati. Nič ne hasne, ako ostanejo te bistvene reči neizrečene.

Sprejmite izraz mojega velespoštovanja
Lansing.

Trst in drugo.

V zadnji številki »Kampfa« je objavil sodrug dr. Tuma članek o tržaškem vprašanju, ki je zbudil pri italijanskih sodrugih globoko razočaranje in vznemirjenje. In sicer zaradi ciljev, ki so v njem proglašeni in pa zaradi navskrižja s člankom, ki ga je objavil baš dr. Tuma sam v »Lavoratoru« dne 13. junija t. l. V »Lavoratoru« zastopa dr. Tuma stališče, ki je v diametralnem nasprotju s stališčem, ki ga zagovarja dr. Tuma v »Kampfu«. V »Lavoratoru« trdi, da imajo tržaški Italijani edini pravico odločati o usodi Trsta. V »Kampfu« pa trdi, da spada Trst »Jugoslaviji« naj je to Italijanom všeč ali ne. Po mojem skromnem mnenju ne more in ne sme sprejeti naša stranka ne prvega ne drugega stališča. V Trstu in okolici živi tretjina slovenskega tržaškega prebivalstva. Torej poleg Italijanov imajo tudi Slovenci pravico, da soddločajo o usodi Trsta. In ako priznamo Slovincem pravico, da smejo izgovoriti svoje mnenje glede tržaške bodočnosti, in ajo, o tem pač ne bi smelo biti govora, tudi tržaški Italijani pravico povedati, kako žele imeti urejene svoje razmere v bodočnosti. Italijani ne morejo odrekati Slovincem pravice do soddločbe, Slovinci ne morejo odrekati Italijanom pravice do samoodločevanja. Edina pametna pot, od vseh zapuščena, od vseh zasmejana, a kljub vsemu edina pametna pot, je pot sporazuma med narodi, ki jih je usoda združila na kosček skupne zemlje. Vsak odklanja sporazum. Odklanja ga Tržaški narodni svet, odklanja ga dr. Tuma, odklanja ga sodrug dr. Puecher in dokaj žalostno je pač, da niti najboljši sodrugi v vrstah italijanske socialistične stranke se niso spomnili na sporazum med Slovinci in Italijani v Trstu, sporazum, do katerega bo prišlo, če ne v imenu socializma, pa v imenu drugih političnih strank, ki bodo imele v sebi boljše politične može nego jili imajo sedanje politične stranke.

Dr. Tumovemu članku v »Kampfu« je odgovoril sodrug dr. Puecher v svoji novi reviji »La Lega delle Nazioni«. Ako je bil Tumov članek neokreten, je odgovor dr. Puecherja še bolj neokreten. Ako je v prvemu malo ali nič socializma, je v odgovoru tako malo socialističnega duha, da človek res ne ve, kako ima dr. Puecher še vedno pogum se nazvati socialist. Kakor sodrug Pittoni, tako se postavlja dr. Puecher, in z njim uredništvo »Lavoratora« na stališče, da Trst ne sme za nobeno ceno pripadati Jugoslaviji. Dr. Puecher se postavlja poleg tega še na stališče, da v Trstu nimajo kaj govoriti ne jugoslo-

vanski nesocialisti, ne jugoslovanski socialisti. No, odgovor dr. Puecherja res ni težak. Mi bi ga namreč prav radi zagotovili, da bomo delali vse mogoče, da dobe tudi tržaški Slovenci priložnost izpregovoriti svoje mnenje glede usode Trsta, kakor sploh glede usode cele primorske dežele. In sodrug Puecher naj se le pripravi priznati Slovincem pravico, da bodo imeli poleg Italijanov soddločati o tržaški usodi. Kdor zahteva za svoj narod pravico samoodločevanja, ne sme te pravice odrekati drugim. In ako vidi dr. Puecher malo socializma v Kampfovem Tumovem članku, bi odgovorili i mi Puecherju, da v njegovih člankih že davno ni več nobenega socializma.

Dandanes imamo pač dovolj nacionalizma v vseh socialističnih strankah. Dr. Puecherju se ni treba bati. Saj kdor ni nacionalist se ga žali in smeši in sami bivši socialisti smatrajo socializem za smešno burko. Ali kljub temu ostane resnica, da bo mogoče pravilno rešiti tukajšnje narodne spore le potomi sporazuma med prizadetimi narodi. Ako se reši narodno vprašanje v teh krajih brez sporazuma, je gotovo, da bomo imeli i po vojni narodne rabuke in da se bomo še potem prepirali kakor dosedaj.

Samoodločba narodov mora biti za vse enakoveljavna. Kdor se ne ravna po tem, nima pravice trditi, da govori v imenu socializma. V naših krajih bi bila rešitev narodnega vprašanja brez sporazuma, zločin nad narodi. Kdor se torej še čuti socialista, naj sklone svoje sile in jih položi v službo sporazumu med prizadetimi narodi. Več bo koristil tako svojemu narodu, kakor z vsemi lepimi frazami o samoodločbi zase in ne za druge. (Trst je vsekakor pristanišče mednarodnega pomena. Zato ima sodrug člankar prav, če zahteva najprej sporazum doma. Op. ur.)

O Trstu naj odločajo vsi prizadeti narodi, in mi smo prepričani, da je sporazum mogoč. Le dobre volje je treba.

I. r.

Narodnemu Vjeću in vsem, ki se jih tiče.

Za delavsko ljudstvo in konzumente na slovenskih tleh prihaja zla doba. Osrednja organizacija prehrane je odrekla in zdi se, da kmalu ne bo mogel »Vojni žitni zavod« dati našim podeželskim občinam, Vojni Zvezi, mestni občini ljubljanski nobeno moko več. Ogrska se je že postavila na stališče, da ne dá več moke in žita. Iz Češke ni pričakovati ničesar. Kje naj dobimo prepotrebno moko za kruh in kuho? **Narodno Vjeće! Na delo, da dobi slovenski konzument moko in kruh.** Treba je takoj urediti organizacijo prehrane za Slovenijo. Narodni Svet mora ugotoviti, koliko žita oziroma moke dobimo doma in obenem mora našemu kmetu dopovedati, da je sedaj tisti čas, ko mora grdo oderuštvo in skopuštvo prejenjati. Ko se ugotovi v Sloveniji, kaj potrebujemo in koliko imamo — je treba, da Narodno Vjeće poskrbi takoj iz Hrvatske in Slavonije: koliko bo mogoče dati za Slovenijo. Treba je iti takoj na delo! Niti trenutka ni odlašati.

Istotako je vzeti v roko preskrbo z mastjo. Vse špekulante in tihotapce je odstraniti. Organizacija Narodnega Vjeća mora vzeti preskrbo v roke in odrediti, da pride hrvaška mast direktno slovenskemu konzumentu v roke. Doma pa mora naš kmet tudi misliti na one, ki nimajo prešičev in nimajo masti.

Krompir! Naše dežele imajo dovolj krompirja. Od daja krompirja v roke konzumentov letos gre zelo počasaj od rok in bati se je, da bo popreje mraz nego bodo kmetje oddali ono, kar imajo preveč. Narodni Svet naj takoj z vsemi pripomočki in sredstvi nastopi, da bodo naši delavci in drugi konzumenti preskrbljeni s krompirjem, da bo naš kmet oddal predpisane množine. Isto velja za fižol in druge luščenine! —

Vstvarja se Jugoslavija! Gorje, če ne bodo Jugoslovani imeli potrebne hrane. Položaj je tak, da bo prihodnje mesece hudo, zelo hudo. S cukrom, ki prihaja iz Češkega, bodo iz raznih vzrokov velike težave — prav tako bo s petrolejem, z milom itd. Pomisliti moramo, da se vstvarjajo češko-slovaška država, poljska država, nemška država. Pot iz domačije cukra, petroleja in mila gre skozi nemško-avstrijsko državo. **Peto leto vojne je!** Ljudstvo nujno potrebuje i cukra i petroleja i mila. — Bliža se zima. Manjka drv in premoga. Na plan, da se v tem oziru stori, kar je še mogoče. Sedaj morajo naši pre-

možni ljudje, glavno producentje, kmetje in posestniki, pokazati, da poznajo siromaka-brata. Sedaj mora z ozirom na politični in gospodarski položaj prejenjati vse sebično grabljenje in skupljanje — sedaj je treba pomagati z dejanjem, da ne poginejo revni Slovenci-Jugoslavniki lakote in mraza.

Pomisliti pa moramo tudi, da »sila kola lomi« in da so ljudje brez hrane, lačni, raztrgani in premrzli zmožni dejanj, ki ne pospešujejo rednega razvoja človeške družbe.

Na delo tedaj, da se prehrana delavskega in drugega potrebnega ljudstva v Sloveniji uredi čimprej, in da ne nastanejo one brezupne razmere, ki bodo prinesle preveč gorja in ki bodo silno škodovala razvoju Jugoslavije.

Anton Kristan.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 24. oktobra. Uradno se razglša: Balkansko bojišče. Močni sovražni pritisk iz prostora pri Zaječaru nas je prisilil, da smo fronto zaveznikov vzeli nazaj na Jagodino. Tu smo zavrnili močnejše sovražne napade. — Italijansko bojišče: V odseku med Brento in Piavo je ob Montelu narasel sovražni artiljerijski ogenj do velike sile.

Bitka na zapadu.

Berlin, 24. oktobra. (Uradno.) Na obeh straneh Vichte smo se umaknili. Pri Haesteertu smo odbili napade, čeprav se je belgijsko prebivalstvo boja udeležilo. Tournay in Velenciennes obstreljujejo Angleži. Na obeh straneh Le Cateau je sovražnik napadel na 30 kilometrov široki fronti. Sovražnik je prodril do črte St. Martin-Salesches-Baudignies in do črte Poix Bousies. Med Oise in Serre in vzhodno od Aisne so bili sovražni napadi odbiti. Tudi Amerikanci niso napredovali ob Mozli. — Balkansko bojišče: Naše zadnje čete so zasedle nove postojanke na obeh straneh Paračina.

Berlin, 24. oktobra zvečer. Uspešni delni boji v Flandriji. Vzhodno Solesnes in Le Cateau so se Angležem izjalovili zelo hudi napadi. Pridobili so samo mestoma tal. Z drugih front nič novega.

Druga ameriška armada na Francoskem.

Zeneva, 24. oktobra. Uradni ameriški komunikacije, da se je sestavila na Francoskem samostojna druga ameriška armada, ki je že pričela z operacijami. Poveljnik je general Robert Bullard.

Letalski napad na Frankfurt.

Dunaj, 24. oktobra. Angleški letalci so danes z bombami napadli Frankfurt o. M. Vsled napada so na Dunaju izostale vse brzojavke, ki iz Švice preko Frankfurta prihajajo na Dunaj.

Politični pregled.

— **Jugoslovanski klub za prehrano.** Jugoslovanski klub je na predvčerajšnji seji razmotril tekoče zadeve in zlasti vprašanje prehrane in preskrbe. Kakor se »Slovenskem Narodu« z Dunaja poroča, je bil izvoljen odsek petih članov Narodnega Vjeća, izmed katerih so trije Slovenci in dva Srbohrvati. V ta odsek so bili izvoljeni dr. Rybař, Verstovšek in vitez Pogačnik ter Tresić-Pavičič in Biankini. Sklenilo se je, da pošlje Jugoslovanski klub deputacijo v Zagreb, kjer naj potom Narodnega Vjeća prosi pri banu, da bo banovina dajala več živil za slovenske dežele. V deputaciji bodo poslanci dr. Benkovič, Jarc, Fon in Spinčič. Prosilci bodo Narodno Vjeće, da izposluje živila, posebno za industrijske kraje, mesta in Primorje. Uvoz živil naj bi se vršil pod nadzorstvom Narodnega Vjeća. Skušaj naj se preprečiti, da ne bodo nemški tlhopapci razvažali blaga v nemške kraje.

— **Iz armadnega odseka avstrijske delegacije.** V armadnem odseku avstrijske delegacije je vojni minister Stöger-Seiner glede izmenjave vojnih vjetnikov izjavil, da se je ukrenilo vse, da se naši vjetniki kolikor mogoče hitro vrnejo domov. Skrbelo se je tudi za obleko in se je odposlalo nad 30 vagonov obleke v različne kraje cele Rusije. Na interpelacijo delegata Glöckela je odgovoril podadmiral Holub ter izjavil, da ni res, da bi bil udri kak sovražni podvodnik v Puljsko pristanišče. Obrežna ladja »Wien« je bila torpedirana v Tržaški luki. Častniki so bili postavljeni pred sodišče, toda postopanje je bilo po cesarski milosti ustavljeno. Nobeden teh častnikov ni več aktiven. Delegat Fon se je pritoževal, da se na pritožbe jugoslovanskih delegatov v različnih nasiljih ni oziralo in da so ostali krivci nekaznovani. Tako se vzgaja samo sovražnost proti vojaštvu. Zahteva končno, da bi bili vojaki iz Goriške kolikor mogoče hitro oproščeni in poslani domov na delo.

— **Strankin zbor češko-slovanske socialne demokracije,** ki bi se imel vršiti prve dni novembra, je preložen radi nejasnosti političnega položaja, na nedoločen čas. Izvrševalni odbor pravi, da ga ovirajo tudi razne epidemije in pa strašna prometna kalamiteta.

— **V češki državi za plemstvo ni prostora.** Ena glavnih zahtev češke demokracije bo — piše »Pravo Lidu« — da se enkrat za vselej odpravi plemiški naslov. Omenjamo to ravno sedaj, ker se peljeta baron Nadherny in princ Lobkovic v Švico. Češki poslanci nimajo ničesar skup-

nega s tem visokorodnim odposlanstvom. Naš narod si bo svoje zadeve že sam uredil.

— **Manifestacije povodom Wilsonovega odgovora.** Na Hrvatskem so se povodom Wilsonovega odgovora na avstro-ogrsko noto vršile velike manifestacije. Tako so se vršile manifestacije v Karlovcu, Požegi, Osijeku, Brodu, v Sisku, Varaždinu, Križevcu in v drugih mestih. Vsi večji kraji so v zastavah. Povsod so se vršili obhodi z zastavami; povsod je prišlo do velikanskih manifestacij za Wilsona in za entento. Vse prebivalstvo prisega zvestobo ednoli Narodnemu Vjeću. Po celem Hrvatskem se snuje narodna straža. Moški se oborožujejo in volijo poveljnike. Po mestih in vaseh se snujejo odbori, ki imajo nalogo, ščititi življenje in premoženje državljanov Jugoslavije.

— **Strankin zbor madžarske socialne demokracije** se je vršil 14. t. m. Pomen zborovanja je bil posebno v tem, da so bili v predsedstvu poleg madžarskih sodrugov tudi zastopniki Nemcev, Rumunov, Srbov in Slovakov. Zastopanih je bilo 172 organizacij po 302 delegatih. Glavni referent je bil dr. Kunfi. V diskuziji so govorili zastopniki vseh ogrskih narodov. Sklenili so izjavo, v kateri pravijo, da se bodo borili za neodvisno Ogrsko, ki bo dovoljevala vsem narodom samoodločbo, skupno z madžarskimi sodrugi. Izjavili so se proti združitvi z meščanskimi strankami. V sprejeti resoluciji se izjavlja strankin zbor za samostojno ogrsko državo na demokratični podlagi in za izvršitev socialnih izprememb.

— **Iz ogrskega parlamenta.** Ogrska poslanska zbornica je predvčerajšnjim nadaljevala debato o vladni izjavi. Poslanec Brandsch je predložil v imenu Ogrov nemškonacionalnega mišljenja deklaracijo, v kateri zahteva jo pravico svojega kulturnega delovanja in rabe materinega jezika na vsakem polju narodnega življenja. Szilagvi (vladna stranka) je zahteval varstvo ogrskih mej in odpoklic vseh ogrskih oficirjev in moštva iz avstrijskih čet. Graf Apponyi izjava, da je samo oblika, ako se Wilsonova nota sklicuje na Čeho-Slovake. Ogrska nima nikakega vzroka postopati nesimpatično proti samostojnosti Čehov. Nujno je varstvo ogrskih mej. Treba takoj izvršiti organizacijo ogrske armade. Hitro spoznanje naglih izprememb v položaju zahteva naglega sklepa in akcijske zmožnosti, katere ne nahajamo v sedanjem vodstvu naših zunanjih zadev. Balla označa svetovno vojno za vojno Avstrije.

— **Ogrski kabinet odstopil.** Glasom brzogovnega poročila iz Budimpešte je Wekerlejev kabinet podal včeraj demisijo. V javni seji poslanske zbornice je ministrski predsednik naznanil, da ministrstvo vsled dogodkov na Hrvatskem in vsled vojaške revolte na Reki ne more ostati več na svojem mestu. Vodilni politiki grof Karolyi, Apponyi in Andrassy so bili poklicani k cesarju, ki se mudi na Ogrskem, ter se vrše posvetovanja zaradi sestave nove vlade.

— **Madžari in Hrvati.** Madžari se selijo iz Zagreba. Odpravili so iz Hrvatske že skoraj vse železniške voze in lokomotive. Ugotovilo se je, da so odpeljali na Ogrsko do 6000 železniških vozov in 800 lokomotiv, tako da je promet zelo otežkočen.

— **Liebknecht v Berlinu.** Ko je prišel bivši poslanec Liebknecht, ki je bil dve leti zaprt, a sedaj vsled amnestije izpuščen, zopet v Berlin, je prišlo do velikih demonstracij. Tisočglava množica je sprejela Liebknechta na kolodvoru ter ga v triumfu spremila v mesto. Skozi brandenburška vrata je šel sprevod Pod lipe in pred rusko poslaništvom. Tam je prišlo do velikih demonstracij proti vojni. Policija je nastopila z orožjem. Tudi na nadaljnji poti je prišlo ponovno do spopadov s policijo.

— **Pašić o položaju.** Zastopnik Reuterjevega urada se je razgovarjal s srbskim ministrskim predsednikom Pašićem, ki je izjavil: Ne verjamem, da smo neposredno pred mirom, pričakujem pa ga pred Božičem. Zveza narodov je gotova stvar in bo izključevala bodoče vojne. V Nemčiji obstoja še močna vojna stranka, toda med ljudstvom ima malo pristašev in ne najde nobene opore ne pri Avstriji, ne pri Turčiji.

— **Nova ententna akcija.** Glasom londonskih poročil pripravlja ententa veliko akcijo proti Turčiji in Avstro-Ogrski. Te nove ententne akcije se bo baje udeležilo tudi zelo številno japonsko brodoge.

— **Italijanske zahteve.** Italijansko časopisje zahteva, naj bi se ob Piavi stoječe avstro-ogrsko čete umaknile in prepustile zasedeno ozemlje Italijanom. »Corriere della sera« celo zahteva, naj Avstro-Ogrska ne umakne samo svojih čet, marveč naj izprazni južno Tirolsko do Brennerja.

— **Vojna škoda na Francoskem.** »Telegraphen kompagnie« poroča iz Pariza: Francoska komisija za vnanje zadeve se bavi z določitvijo zahtev Francije za škodo, ki so jo trpele francoske pokrajine od nemških čet. Skoda cenijo na več kakor dvajset milijard frankov.

Osnutek slovenskega narodnega gospodarstva.*

Pod tem naslovom je izšla knjiga, ki jo je napisal Milko Brezigar. V predgovoru pravi pisatelj, da »do se-

* Napisal Milko Brezigar. Založila Omladina. Cena?

daj nismo poznali slovenskega, še manj pa jugoslovanskega gospodarstva, a stojimo neposredno pred časom, ko si ga bomo morali sami zgraditi... Delavcem, ki bodo delali na tem polju, je namenjena ta knjiga«. Res je, da je nujno potrebno, da spoznamo samega sebe; da zvedo kaj imamo, kaj zmoremo in kako se da povzdigniti naše celotno gospodarstvo. Način Brezigarjevega spoznavanja naših razmer je pravilen, le zdi se mi, da je mož preveč hitel, kajti naglica je škodovala namenu, ki mu je knjiga posvečena.

Velika napaka Brezigarjeva je, da ni v knjigi obdelal Goriške in Istre. Glede Goriške se izgovarja pisatelj, da je uničena in da se vsled tega ne sme pritegniti v spis, ki se peča z gospodarskimi vprašanji. Glede Istre molči kot da bi ne spadala k nam.

Osnutek jugoslovanskega gospodarstva bo pač moral obdelati poleg Slovenije z Istro, Bosno in Hercegovino, z Dalmacijo, Medmurjem, Hrvatsko in Slavonijo, Bačko in Banatom ter Srbijo. Na temelju natančnega poznanja gospodarskih razmer vseh teh krajev bo mož priti do potrebnih rezultatov. Zato je Brezigarjevo delo kot začetek na tem polju pozdraviti, ali z žalostjo je konstatirati, da ni rešilo svoje naloge popolneje.

Delo je razdeljeno še precej pregledno. Najpopreje razvija Brezigar »Narodno-gospodarski program«. Zanimljivo je naziranje pisateljevo glede zadruga. Tu pravi:

»Avstrijska politika je bila v službi kartelov in velekapitalistov. Sedanji proizvodni sistem zahteva, da se naberejo na eni točki veliki proizvodni kapitali. Z malimi svotami ni mogoče ustanavljati podjetij, da bi konkurirala na svetovnem trgu. V avstrijskem sistemu se je zbiral skoro ves kapital v rokah peščice ljudi. Tudi mi bomo morali nabirati prihranke in jih kopičiti, da nastane iz malih velika svota, ki se bo produktivno vporabljala. Tudi mi bomo morali graditi velepodjetja, ki zahtevajo velikih kapitalov. Kdo naj bo njihov nosilec? Posamezni oziroma mala gruča ljudi, ali pa veliki del naroda? Država naj podpira, v kolikor dopušča proizvodni sistem, široke kroge prebivalstva, ki naj bodo nosilci narodnega premoženja in ustanovitelji velepodjetij. Sredstvo, katerega se bodo posluževali, je zadruga«.

Po Brezigarju si bo moral iskati obrtniški stan samopomoči v združnih zvezah. Nakupovanje sirovin bodo prevzele zadruga, ki se lahko združijo v velika industrijska podjetja. »Produkcija železnih sirovin in polsirovin, rudniki, premogovniki, papirnice ter tekstilna industrija bo morala i nadalje sloneti na sedanjih individualističnih podlagi«.

Zakaj — odgovora na to nam Brezigar ne da. Bi bi tudi v zadregi zanj.

V tem poglavju pogrešam sploh jasnega obrisa: kako naj se izvrši nacionaliziranje zemlje, industrije, obrti in trgovine. Pisatelj na kratko pravi: »Država mora posestva zaseči ter jih po potrebi razdeliti. Ves dobiček iz naše zemlje mora ostati na domači grudi, da se tukaj porabi v produktivne svrhe ter se z njim oplode naše dežele«.

Prav — ali to je vendar prelapidarno povedano. Tu je treba jasnega programa: katera posestva, do ktere velikosti, komu naj se razdele — in način odkupa ter način oddaje. — Dalje pravi pisatelj na kratko: »da se nacionalizirajo industrija, obrt in trgovina, bo morala naša država zunanjo trgovino, posebno carinske odnose, urediti v prilog našemu gospodarstvu. Obstoječa podjetja na našem ozemlju morajo priti v naše roke, da se bo dobiček porabljal v oploditev naše domovine ter da bodo zaposleni Slovenci ne le kot težaki ampak tudi kot voditelji«. In nič drugega. To je več kot premalo za — naš narodnogospodarski program! Tu bi bilo na mestu, da bi pisatelj razvil saj nalogo našega denarnega, produktivnega in konzumnega združništva v narodu. Na podlagi statistike denarnih zadrug bi nam pokazal demokratično denarno moč, ki bi pri odkupu veleposestev in velepodjetij (v industriji in trgovini) igrala usodno ulogo. Statistika produktivnih zadrug bi nam dala vpogled, v koliko morejo te zavzeti svoje mesto v bodočem gospodarstvu. Pregled dela konzumnih zadrug bi nam pokazal, v koliko se da organizirani konzumi vporabiti za organizacijo produkcije.

Oddelek v Brezigarjevi knjigi pod naslovom: »Denarništvo« je tudi zelo skromno obdelan; nad vse skromno pa še odstavek, ki govori o zadrugah in hranilnicah.

Brezigar se obširno peča z zemljedelstvom in z industrijo, obrtjo in trgovino. Tu nas seznanja, kaj pridelujemo, s čim trgujemo in kaj produciramo. Glede poljedelstva se mu zdi statistika zelo pomanjkljiva. Glede Kranjske bi jo glede žita, luščenin in krompirja lahko dobil v Vojno žitnem zavodu, podružnica v Ljubljani. Natančna statistika saj par vojnih let bo velikega pomena za ureditev gospodarstva. Interesantno je, da ceni Brezigar potrebo krompirja za posameznega človeka na leto s 333 kg!!

Poglavje o industriji, obrti in trgovini je precej pregledno. Pogrešam omejitve slarnikarstva v Domžalah in Mengšu, sitarstva in žimarstva v Stražišču pri Kranju, kamnarstva v Nabrežini in na Pohorju. Tudi velike cvetoče lesne trgovine na Pohorju ne omenja pisatelj: kako razvita je bila, bodi dokaz, da je bilo lesno delavstvo tako v Mislinju kot v Ribnici na Pohorju čvrsto or-

ganizirano v svrhu obrambe svojih pravic. Na Pohorju je bila tudi steklarna, last inž. Milana Lenarčiča. —

»Osnutek slovenskega narodnega gospodarstva« je delo, ki orje ledino. Zahvalo zasluži pisatelj za svoj trud; če tudi nam ni marsikaj všeč, vendar radi priznamo dobro voljo in marljivo delo. Naj najde kmalu tovarišev, ki bodo obdelali še druga naša ozemlja. Sam pa naj priložnostno izpopolni svoje delo tako, da bo res verna slika gospodarstva Slovenije in Istre. A. Gorsič.

Poziv na Kmetovalce.

Ustanavljajmo narodne straže!

I.

V slovenskih pokrajinah in v Istri so za loge živili jako pičle; tudi ne moremo pričakovati dovoza od zunaj. Romunija in Ukrajina nočeta več dovažati in v ogrskem državnem zboru se zahteva, da se ne sme izvoziti niti najmanjša množina živeža iz Ogrske. Pripraviti se je torej treba, da bo slovenski kmet sam prehranjeval naše ljudstvo, dokler ne pride pomoč iz inozemstva.

Vse polno tužcev prihaja sedaj iz neslovenskih krajev v naše rodovitne pokrajine ter odnašajo živež. Sedaj v teh hudih časih moramo pa skrbeti v prvi vrsti za naše otroke, da ne umrjejo lakote.

Da otmemo naše ljudstvo preteči lakoti, je sklenil Narodni svet pozvati slovenske kmete, posebno na Štajerskem, da ne prodajo nič živeža tujcem, pač pa naj pomagajo našemu prebivalstvu.

Naš kmet naj shrani in prihrani toliko živil, da bo takrat, ko bo potreba huda in ko ga pozove Narodni svet, mogel nuditi iz svojih zalog domačemu prebivalstvu vsaj toliko, da ga reši lakote.

II.

Bližajo se burni časi, ki zahtevajo, da je vsakdo na svojem mestu in da izvršuje nalogo svojega poklica. Tudi za naše telovadce je prišel sedaj čas, da **ščitijo narod**.

Klateži, dezertjerji in zlikovci se pojavljajo po deželi, ki ogrožajo javni mir in red.

Da bodo mogli postaviti naši telovadci močno narodno stražo ter ščititi otroke in imetje našega naroda, pozivljamo zastopnike Sokolov in Orlov, da pridejo prihodnji ponedeljek, dne 28. oktobra ob 3. popoldne v Ljubljano, kjer se bo vršilo na magistratu zborovanje, da se bo sklepalo o ustanovitvi Narodne straže.

Dr. Anton Korošec

t. č. predsednik Narodnega Sveta.

Dnevne vesti.

— Danes zvečer ob pol 9. se vrši v **Mestnem domu razgovor vseh političnih in nepolitičnih organizacij**. Prosimo, da se udeležijo zaupniki **vseh treh strank** polnoštevilno, zanesljivo in točno.

— **Namestnik deželnega glavarja dr. Karol Triller** je strankam na razpolago v svoji uradni pisarni (deželni dvorec, II. nadstropje) vsak delavnik od 9. do 10. ure popoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

— **Narodni svet** je pozval člane **aprovizacijskega odseka** za jutri k posvetovanju. Ker se bodo razpravljala na tej seji jako važna vprašanja o prehranitvi našega ozemlja, prosimo gospode člane, da se zanesljivo udeležijo te seje.

— **Gostilne in kavarne v Ljubljani** se zapirajo od slej, in sicer prve ob desetih, druge ob enajstih ponoči.

— **Narodni davek**. Mesto venca na krsto našega druga Fr. Kukavica daruje mestno aprovizacijsko uradništvo 165 K. — Na drugem družinskem večeru pevskega društva »Slavec« dne 19. oktobra se je nabralo za »Narodni svet« na predlog g. Juvana po gđ. Elzi Verovškovi in g. Ivanu Dražilu 241 K. Srčna hvala! Posnemajte!

— **Naši kadri se vrnejo**. Kakor se poroča, je vojna uprava že ukazala, da se premeste kadri jugoslovanskih polkov v domovino. Vojna uprava se kljub tej obljubi izgovarja, da se to ne bo moglo tako hitro izvršiti, ker ni na razpolago zadostnih transportnih sredstev.

— **Oskrbovalnica za kranjsko deželno blaznico in deželno hiralnico**. Deželni odbor je določil oskrbovalne takse za deželno bolnico in hiralnico. Te takse se ravnaajo, pričeni s 1. novembrom t. l. za osebo in dan po naslednjih določbah: V kranjski deželni bolnici: Oskrbovalna taksa I. razreda 15 K; II. razreda 10 K; III. razreda 5 K. V kranjski deželni hiralnici: Oskrbovalna taksa III. razreda 4 krone.

— **Društvo »Ljudski oder«** naznanja, da je vsled razširjenja španske bolezni zaenkrat prisiljeno radi higijeničnih, zdravstvenih ozirav zapreti knjižnico in nehati s predavanji in kurzi. Otvoritev knjižnice, ki se jo bo med tem časom preuredilo in pričetek kurzov ter predavanj, razglasi društvo pravočasno.

— **Španska bolezen ali influenza ali »gripa«**, kakor jo že imenujejo, nadleguje Tržačane z vedno večjo silo. Smr i slučaj se tako množe, da na pokopališču ni več mogoče izkopavati potrebno število grobov. Tudi pogrebi se ne vrše več redno in nesrečna družina, ki ima doma mrtveca, ima še to nesrečo, da mora namreč čakati, kdaj pride vrsta nanjo. Pripetil se je celo slučaj, da je sin odpeljal sam truplo svojega očeta na malem dvokolesnem vozičku. I naša slavna oblast se niti ne gane. Vojška oblast, ki nima kaj delati z ogromnim številom vojaštva, noče dati na razpolago potrebnih mož. In šele te dneve so ljubili zdravniki na razpolago nekoliko izvoščkov in avtomobilov od vojaške oblasti. Res, ako pojdemo tako naprej, ne vemo kam bomo prišli. Med tem pa ni na razpolago niti dovolj zdravnikov, niti dovolj zdravil. Poleg vsega pa je še ogromno pomanjkanje hrane tako, da ljudje danes res ne vedo, kaj bodo jutri jedli. Smo res v kritičnem trenutku. Toda zdi se, da bo občutil Trst ta kritični moment bolj od vseh drugih mest.

— **Slovenska ženska obrtna šola v Trstu**. Te dni se je pričelo vpisovanje na tej šoli za perilo in krojenje. Vpisovanje (ulica Stadion 31) traja še do vstetega 26. t. m. Šola je dvorazredna, priklonjena ji pa je tudi tretji letnik, dosedaj v obliki ateljeja. Tretji letnik se bo po možnosti pretvoril v gospodinjski tečaj, kar bi odgovarjalo najmodernejšemu tipu ženske obrtne šole. Za sprejem se zahteva dokaz, da je učenka dovršila štirinajsto leto starosti in da je zadostila ljudskošolski izobrazbi.

— **Sestrada se je zgrudil na ulici v Trstu** neki 80letni starček. Reveža so pobrali in ga hoteli odpeljati v bolnico, pa jim je med potjo umrl.

— **Iz žalosti se je obesil**. V Trstu se je obesil 41letni vdovec Peter Kalčina, vratar. Pred kratkim mu je umrla žena, kar je nesrečneža tako potro, da si je končal življenje.

— **Pomoč s Hrvaške**. Hrvatska vlada je sklenila, da ne pomaga samo Dalmaciji in Istri, temveč tudi drugim vsled lakote ogroženim pokrajinam, predvsem tudi slovenskemu prebivalstvu na Goriškem, kamor je namenjenih 150 vagonov krompirja.

— **Hrvaški Sokol — narodna vojska**. Hrvaški listi pišejo, da je hrvaški Sokol zopet oživilen, in da se stavi na razpolago Narodnemu Vječu v izvrševanje vseh narodnih dolžnostij. V sporazumu z zagrebškim Sokolom naj tvori najširšo organizacijo Narodne straže.

— **Izpred zagrebškega sodišča**. Nikola Ratkovič, ki je pred tedni ukradel in prodal vagon vina, je bil obsojen pred nekim zagrebškim sodiščem na dve leti težke ječe.

— **Zapora vojaških dopustov**. Armadna uprava je določila splošno zaporo dopustov do 16. novembra t. l. Vsi od armade na bojišču, ki so na dopustu in bi morali priti nazaj 30. oktobra, ki prebivajo na Tirolskem, Koroškem, Kranjskem, Benečanskem, Goriškem in v Istri dobe petdnevno podaljšanje dopusta, drugi iz krajev na Solnograškem, Avstrijskem Štajerskem, Češkem in Moravskem pa 10dnevno podaljšanje.

— **Dunaj pred lakoto**. Iz uradnih krogov prihajajo vesti, da nameravajo v kratkem skrbeti količino kruha za polovico. Mesa sploh ne bo več, kropirja tudi za polovico manj, kakor je bilo določeno v prvotnem proračunu za to mesto. Na Dunaju se že kažejo posledice obustave dovoza živil iz Češke, Ogrske in Poljske.

Umetnost in književnost.

— **Iz gledališke pisarne**. Danes zvečer ostane gledališče zaprto! — Jutri v soboto, dne 26. t. m. se ponovi za abonement »B« »Charleyeva teta«. Vlogo Colonella sir Francisca Clesneya, ki jo je doslej igral g. Valo Bratina, prevzame g. Anton Danilo. — V nedeljo popoldan se ponovi Finžgarjev igrokaz »Divji lovec« izven abonementa. Zvečer se ponovi komedija »Svet«, izven abonementa.

— **Narodno gledališče v Ljubljani**. »Charleyeva teta« je igra, veseloigra za smeh; igra v kateri nastopajo različni značaji velemestne aristokratske družbe, ki se odlikuje po finem vedenju, skrajni afektaciji, blaziranosti in nadutosti. Večina njih je pravo posebljenje kretenskih natur visoke družbe. Jack Chesney in Charley Wykeham na pr. nista zmožna napisati niti preprostega ljubavnega pisma. Preko naslova sploh ne prideta v svojih pismih. Vsled teh svojih značajev in iz njih nujno izvirajočega vedenja ter ukrepanja slede prizori, ki vzbujajo vsled svoje komičnosti in včasih mojstrske originalnosti prave salve smeha. Zdi se, da igra tudi nima drugega namena, kot ta, da zabava. Kdor se hoče navžiti par ur neprisljenega smeha — igra je prepojena zdravega humorja brez frivolnih primesi običajnih zakotnih burk — naj si ogleda »Charleyevo teta«. Igralo se je v glavnih vlogah prav dobro. Posebno g. Daneš je prav v tej igri pokazal iz-

vrsten igralski talent, in ne baš za lahke vloge. Razvije se nam v prvovrstnega igralca.

Avstrijska gosposka zbornica.

Dunaj, 24. oktobra.

Gosposka zbornica nadaljuje debato o vladni izjavi. Vitez dr. Bilinski naglašja veliki pomen Jugoslovanskega vprašanja in izjavlja, da je velika napaka, ako hočejo reševati to vprašanje v okviru Avstrije. V poljsko-ukrajinskem vprašanju stojijo Poljaki na načelnem stališču, da mora zgodovinska Poljska zopet vstati in da se mora ustanoviti galska Poljska. Rusinom se zagotove pravice. Nadalje besediči govornik o zvestobi do dinastije itd.

Grof Schönborn izjavlja, da se bodo rešile vse avstrijske zadeve miroljubno in mirnim potom. Ko govori o nemško-češkem vprašanju, zavzema stališče, da je priklopitev nemške Češke kraljevine Češki edina priporočljiva rešitev. Seveda se morajo Nemcem zagotoviti pravice na podlagi samoodločbe.

Baron Plener pravi, da je nerazumljivo, kako da ni izzvala Wilsonova nota več odpornosti in ogorčenja in svetuje, naj udari Avstrija v svojem odgovoru na odločno, odorno struno.

Baron Schwartzenu je še vedno predvojni pristaš avstrijske državne misli.

Dr. Beurle se zavzema za skupno delovanje nemškega narodnega zastopstva z drugimi narodnimi zastopstvi; pogajanja naj se ne vrše po vladah, temveč po narodnih svetih.

Knez Auersperg zahteva, da odda državna uprava narodnim skupščinam tudi eksekutivo. Narodne skupščine se morajo pogajati predvsem v vprašanju ljudske prehrane in meja. Le ono naj izvršuje vlada, kar mora brezpogojno ostati pri centralni oblasti.

Grof Czernin poudarja potrebo, da se doseže čim prej mir. Predpogoj za to je priznanje češko-slovaške in jugoslovanske države po Wilsonovi formuli. Ker se vlada z narodi ne more pogajati, ni drugega izhoda, kot da ustanove narodni sveti posameznih narodov narodne vlade, ki naj stopijo v medsebojno zvezo, da ustvarijo predpogoje za mir. Češko-slovaško kakor tudi jugoslovansko vprašanje nikakor nista izključno avstrijski vprašanji. Ker Madžari še vedno menijo, da se ustavi svetovna zgodovina ob Lajti, morajo avstrijske narodne vlade samostojno nastopati. Ako avstrijski Nemci v bodočem državnem ustroju ne najdejo domovine, se morajo priključiti Nemčiji.

Naslednja seja se naznani pismenim potom.

Armadni odsek avstrijske delegacije.

Dunaj, 24. oktobra. V armadnem odseku avstrijske delegacije je govoril dr. Korošec o dogodkih na Reki in je prosil vojnega ministra, da takoj poroča o teh dogodkih. Dalje je naprošal ministra, naj stori vse, da vojaštvo, ki je bilo v tem slučaju izvršitelj narodne volje, ne bo izpostavljeno zasledovanju.

Vojni minister v. Stöger-Steiner je dejal, da bo takoj, ko izve natančne podatke, odgovoril na interpelacije. Z ozirom na Wilsonov človekoljuben in pravičnosten čut je sprejela naša monarhija njegovih 23 točk. Pripravljeni smo preobraziti našo častitljivo monarhijo v duhu sprave in demokracije. Temu problemu se pridružuje težka naloga, glede premestitve čet v domovino. Minister je opozarjal na žalostni primer v Rusiji in pripomnil, da delujejo iste destruktivne sile tudi pri nas. Z vsemi silami pobijati te sile, je dolžnost nas vseh. Nobena stranka in noben narod ne sme želeči, da bi se razvil pri nas v času, ko se izpolnjujejo narodne zahteve, tak kaos, kakor pri našem nesrečnem sosedu na vzhodu. (Kakšen strah pred boljševizmom! Op. ured.). Armada danes ne more več zadrževati narodno političnega čustvovanja in čutenja. Sedaj še skupna vojska mora ostati taka še tako dolgo, dokler ni dosegla one preobrazbe, ki jo potrebuje državna preureditev. Zato se zdi ministru zahteva politikov, da se premeste domače čete v svojo ožjo domovino, nevarne, in sicer tako dolgo, dokler niso podani za to potrebni predpogoji.

Nemški rajhstag.

Berlin, 24. oktobra.

Rajhstag je danes nadaljeval debato o političnem položaju.

Državni tajnik za zunanje zadeve, dr. Solf, odgovarja na različna vprašanja vladi in jo vprašuje, je-li pripravljena častno izvesti načela Wilsonovega programa. Vlada odklanja vsak dvom v tem oziru kar najodločneje. Ko se je postavila na stališče Wilsonovih načel, je odločena, da temu primerno tudi dela. Kar se tiče Alzacije-Lorene in Poljske, je popolnoma jasno, da se bosta rešili obe vprašanji na mirovnih pogajanjih, kakor to zahteva Wilsonov program. Demokratska Nemčija, katere zgodovinsko stališče napram poljskemu vprašanju je znano tudi Poljakom, je pripravljena živeti s poljskim narodom v trajnem miru in prijateljskem razmerju.

Vojni minister v. Scheuch izvaja naslednje: Položaj je sicer resen, toda ne brezupen. Povsod imamo dovelj moči, da omogočimo z njimi uspešen odpor. Oživiti te

moči in jih usposobi za vojno službo, je moja najhvalnejša naloga. Državni kancler je dejal, da bi morali preskledeti vojsko z ljudmi in materialom. Pri tem moramo poragati vsi in sicer tu, kakor tudi v deželi.

Poslanec sodrug Noske: Vojni minister, kakor se zdi, še sedaj ni spoznal, za kaj gre sedaj pri nemškem narodu. Upam, da dokažejo že prihodnje ure, da je nova nemška demokratična vlada narodom mir znatno približala. Veliki deli nemškega gospodarstva so zreli za socializacijo. Zato naj jih ne uničujemo z meščansko vojno, da pričnemo potem zopet znova. Nemški narod si bo znal sam kovati svojo usodo. Prvi pogoj sporazumnega in pravega miru je, da se noben nemški mož in nobena nemška žena ne izloči iz domovine. Samoodločba mora veljati za vse. Kolonije potrebujemo. **Razpad Avstro-Ogrske je danes gotovo dejstvo. Stara Evropa se danes prenavlja in ako noče biti uničena, mora iziti iz vseh prevratov, ki jo danes karakterizujejo, v obliki zveze vseh svojih narodov.**

Poslanec sodrug Ledebour: Kar je dejal danes vojni minister o vojnem položaju, se ne strinja z nazorom, ki sta ga izrekla Hindenburg in Ludendorff pred kratkimi v Berlinu. In izjavila sta, da potrebujemo takojšen miroven sklep.

Nato je bila debata zaključena in zbornica je sprejela v drugem branju ustavne predloge, po katerih je potrebno za napoved vojne v imenu države pritrditve zveznega sveta in nemškega državnega zbora.

Jutri se bo vršilo tretje branje ustavnih sprememb.

Zadnje vesti.

Vnanji minister grof Burian odstopil.

Dunaj, 24. oktobra. Cesar je sprejel demisijo vnanjega ministra grofa Buriana in imenoval za njegovega naslednika ogrskega politika grfa Julija Andrassyja.

Tudi baron Hussarek odstopi.

Dunaj, 24. oktobra. Ministrski predsednik baron Hussarek se je odpeljal v Budimpešto, kjer bo baje cesarju podal demisijo. Njegov naslednik bo profesor Lammasch, ki je danes že konferiral z voditelji Čehov in Jugoslovčanov.

Vojaška revolta na Reki.

Budimpešta, 24. oktobra. Iz kompetentnega vira se poroča, da vlada na Reki zopet mir in red. V mesto so došle madžarske čete, ki so hrvatske vojake (kakih 3000 mož) potisnile iz mesta. Ceste so prazne in mirne. Guverner Jekel-Falusy je na svojem mestu. Zveza med guvernerjem in Budimpešto je popravljena.

Zagreb, 24. oktobra. Hrvatski vojaki so se umaknili s cest in trgov na Reki. Zgodilo se je to vsled posredovanja Narodnega Vjeća, ki je hotelo preprečiti vsako nadaljnje prelivanje krvi. Mesto je zopet mirno.

Čehi in Jugoslovani se posvetujejo.

Dunaj, 24. oktobra. Sinoči so se pričela posvetovanja češkega Narodnega odbora in jugoslovanskega Narodnega vjeća o političnem položaju. Posvetovanja se danes nadaljujejo. Predmet posvetovanja je politični položaj, ki je nastal v monarhiji vsled Wilsonove note. Ugotovilo se je enotno uvaževanje položaja in soglasje glede postopanja obeh narodnih svetov.

Dr. Korošec odpotoval v inozemstvo.

Dunaj, 24. oktobra. »Neuer Abend« poroča, da sta načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec in poslanec Čingrija odpotovala v Švico, odkoder pojdeta najbrže tudi v Pariz.

Pot k miru vodi preko Prage.

Dunaj, 24. oktobra. Podpredsednik poslanske zbornice Tusar objavlja v »Delničkih Listih« članek, v katerem izjavi: Naš predlog meri na to: Vojaštvo naj se odpokliče iz Češke in Moravske, mi ustanovimo svojo vlado, ki bo stopila z nemško-avstrijsko vlado v pogajanja o perečih vprašanjih gospodarskega življenja. Nerešena politična in teritorialna vprašanja naj se prepuste mednarodni konferenci. Čim se v Pragi ustanovi vlada, ne bomo imeli dveh vlad, ampak samo eno, v Pragi; njena vnanja delegacija pa bo pariška vlada. Pot do miru vodi le preko Prage.

Nemci se hočejo pogajati z Jugoslovani.

Dunaj, 24. oktobra. Izvršilni odbor nemškega narodnega zbora se je danes posvetoval o sestavi nemško-avstrijske vlade. Da se čim prej doseže notranji mir, se je načelstvu izvršilnega odbora naročilo, naj skuša doseči sporazumljenje z osrednjo vlado, z Jugoslovani in Čehi na temelju naslednjih točk: 1. Uprava ozemelj posameznih narodnosti naj se izroči izvršilnim odborom narodov. 2. Ustvarijo naj se skupne delegacije svetov posameznih narodov, ki naj sporazumno vodijo izročitev uprave posameznim narodom in ki naj upravljajo še vsem skupne zadeve. 3. Premirje naj sklenejo skupne delegacije, mir pa naj sklepa vsak narod zase samostojno.

no. — Izvršilni odbor je ugotovil besedilo note za Wilsona, ki razpravlja o miru in premirju. Nota bo dne 30. t. m. predložena Narodnemu zboru, da se izreče o njej. Istočasno je izvršilni odbor določil besedilo note za Nemčijo in nevtralne vlade.

Dunaj, 24. oktobra. Nemški parlamentarci trde, da so se pogajanja z Jugoslovani že pričela.

Iz ogrskega parlamenta.

Budimpešta, 24. oktobra. V velikem razburjenju zaradi dogodkov na Reki je poslanska zbornica nadaljevala razpravo. Grof Karoly zahteva, naj vlada takoj odstopi in naj jo nadomesti vlada, ki uživa zaupanje vse dežele in katere naj se udeleže tudi oni, ki doslej v parlamentu niso zastopani, namreč socialni demokrati. Tudi grof Andrassy in grof Appony priporočata izpremembo vlade, svarita pa, naj se ohrani mir. Ministrski predsednik dr. Wekerle je končno izjavil, da bo stopil pred kralja in predlagal naj poskrbi za novo vlado. Med velikim nemirom in hrupom je nato predsednik zaključil sejo in zaprosil pooblastila, da sme če treba, v sporazumu z novo vlado sklicati prihodnjo sejo zbornice.

Vladna kriza na Ogrskem.

Budimpešta, 24. oktobra. Uradno se razglša: Ministrski predsednik dr. Wekerle je v današnji avdienci pri kralju podal demisijo celokupne vlade, katero je vladar sprejel. Do imenovanja nove vlade je kralj vodstvo poslov poveril dosedanjemu ministrskemu predsedniku.

Konference entente.

Berolin, 24. oktobra. »Progres de Lyon« javlja, da se je vršila v Londonu izredno važna konferenca, ki so se je udeleževali najvišji dostojanstveniki armade in mornarice. Kot uspeh konference je tekóm malo dni pričakovati dogodka, ki bo silnega pomena za antanto.

Ženeva, 24. oktobra. Glasom »Tempa« se vrši v Versaillesu konferenca, ki se posvetuje o pogojih za premirje. Posveti bodo trajali do petka.

Češka ne ogroža prehranitve Dunaja.

Dunaj, 24. oktobra. Skrb zaradi prehrane dunajskega prebivalstva se je znatno zmanjšala. Stanek in Klofač sta izjavila, da Češka ne namerava Dunaj izstradati. Dosedanja dnevna kvota se bo še vzdržala.

Turčija sklenila mir.

Budimpešta, 24. oktobra. V parlamentarnih krogih se zatrjuje, da je Turčija podpisala separaten mir z entento.

Aprovizacija.

Telečje meso za težko bolne. Tisti težko bolni, ki leže in ki so bili prijavljeni v mestnem aprovizijskem uradu do sobote, dne 26. t. m. dobe telečje meso v nedeljo, dne 27. t. m. od 7 do 8 ure zjutraj na Poljanski cesti štev. 15. S seboj je treba prinesiti tiste nakaznice, na katere dobivajo sicer meso; brez izkaznice ne dobi nobeden mesa.

Kislo zelje na zelene izkaznice B štev. 1 do 1800. Stranke z zelenimi izkaznicami B, štev. 1 do 1800 prejmejo kislo zelje v soboto, dne 26. t. m. v ponedeljek, dne 28. t. m. in v torek, dne 29. t. m. pri Jakopiču na Mirju. Določen je tale red: v soboto, dne 26. t. m. popoldne od 1 do 2 štev. 1 do 100, od 2 do 3 štev. 101 do 200, od 3 do 4 štev. 201 do 300, od 4 do 5 štev. 301 do

400. V ponedeljek, dne 28. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 401 do 500, od 9 do 10 štev. 501 do 600, od 10 do 11. št. 601 do 700 pop. od 1 do 2 št. 701 do 800, od 2 do 3 št. 801 do 900, od 3 do 4 št. 901 do 1000, od 4 do 5 št. 1001 do 1100. V torek, dne 29. t. m. dopoldne od 8 do 9 štev. 1101 do 1200, od 9 do 10 štev. 1201 do 1300, od 10 do 11 štev. 1301 do 1400, popoldne od 1 do 2 štev. 1401 do 1500, od 2 do 3 štev. 1501 do 1600, od 3 do 4 štev. 1601 do 1700, od 4 do 5 štev. 1701 do 1800. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg kislega zelja, kilogram stane 1 K.

Kostanj za IV. okraj. Stranke IV. okraja prejmejo kostanj na zelena nakazila za krompir v soboto, dne 26. t. m. popoldne v deški šoli na Ledini in sicer: od 1 do pol 6 ure. Stranka dobi za vsako osebo do 5 kg kostanja, kilogram stane 3 krone.

Vprašalne pole za premog, ki se bodo razdeljevale pri krušnih komisijah, morajo stranke takoj izpolniti, ter jih predložiti v podpis hišnemu gospodarju oziroma njegovemu namestniku, ali upravitelju, ki so soodgovorni za resničnost navedb v vprašalni poli. Vprašalne pole se morajo vrniti krušnim komisijam takoj, ko se to objavi v listih. Istočasno se bodo tam dobile tudi izkaznice za premog. Na magistratu se izkaznice za premog sploh ne bodo izdajale. V vprašalne pole se smejo vpisati le tiste peči in štedilniki, ki se nahajajo v stanovanjskih prostorih stranke, ne pa peči in štedilniki, ki se nahajajo v delavnicah, pisarnah, trgovinah in drugih obrtnih prostorih itd., katere ne rabijo stranke hkrati tudi za stanovanje. Zavodi sploh ne dobe izkaznic za premog. Koliko izkaznic dobe stranke za svoje stanovanjske prostore, določijo krušne komisije na podlagi oddanih vprašalnih pol po sledečih navodilih: Vsaka stranka, ki je najela stanovanje od hišnega gospodarja dobi a) izkaznico za štedilnik in b) izkaznico za peči. Izkaznice za štedilnike dobi vsaka stranka zase le eno, ako kuha na njem svojo hrano. Razven tega dobi eno izkaznico za štedilnik za podnajemnike, ako isti kuhajo sami hrano in ako to lastnoročno potrdi hišni gospodar v vprašalni poli. Več kakor dve izkaznici za kuho se ne sme izdati za nobeden štedilnik, četudi bi bilo več podnajemnikov. V tem slučaju si morajo podnajemniki razdeliti med seboj premog, ki ga dobe na eno izkaznico za štedilnik. Izkaznice za peči dobi vsaka stranka zase po eno za vsako peč, vendar pa ne več kot tri izkaznice za peči, če tudi bi imela v svojem stanovanju, ki ga rabi izključno zase, več kakor tri peči. Razven tega dobi po eno izkaznico za vsako peč, ki se nahaja v sobah, katere rabijo podnajemniki izključno zase, in ako se izkaznice za dotične peči še niso izdale hišni stranki sami. Podnajemnikom samim se izkaznice sploh ne bodo izdajale, temveč za celo stanovanje strankam, ki je najela stanovanje od hišnega lastnika. Če se izseli kaka stranka ali podnajemnik, se morajo dotične izkaznice za premog oddati takoj hišnemu gospodarju oziroma njegovemu namestniku, ki jih mora takoj izročiti novi priseljeni stranki oziroma podnajemniku. Če pa teh ni, morajo hišni gospodarji oziroma njihovi namestniki vse izkaznice takoj vrniti mestnemu magistratu, za kar so osebno odgovorni. Prestopki se bodo najstrožje kaznovali.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

**Išče se
dobre raznašalke**
za raznašati »NAPREJ« in »Arbeiterwille« v mestu, Udmatu in v Zeleni jami. — Zasluzek dober. Nastop takoj.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg 4/I. — Uradne ure od 8. zjutraj do 2. popoldne. — Ob nedeljah in praznikih blagajna ne uraduje.

Zdravniki gg.:

Dr. Košenina Peter, splošno zdravljenje, ordinira v blagajni od pol 11. do pol 1. opoldne.

Dr. Kraigher Alojzij, splošno zdravljenje, ordinira od 1. do 3. popoldne, Poljanska cesta 18.

Dr. Zajec Ivan, splošno zdravljenje, ordinira od pol 10. do pol 11. dopoldne v blagajni, od 2. do 3. popoldne v Frančiškanski ulici 2.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, in njih svojci vkolikor so opravičeni do zdravniške pomoči, se morajo v vsakem primeru zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da dobe nakaznico za zdravnika; brez nakaznice ordinirajo zdravniki le v nujnih primerih. Bolniški list, ki ga izpolni zdravnik, mora bolnik takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih ordinirajo zdravniki le v nujnih primerih. Zdravila se dobivajo v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščina se izplačuje ob sobotah od 8. do 1. ure popoldne, če je ta dan praznik, dan prej. Bolnike, ki se zaradi bolezni ne morajo zglasiti sami, mora priglasiti kdo drugi. Potrebna specialna zdravljenja dovoljuje blagajna po nasvetu zdravnikov.

Načelstvo.